

© Bibiana Sciortino

Construccions d'Eiffel a Córdoba, Argentina

L'enginyer Alexandre Gustave Eiffel, és conegut internacionalment per ser el constructor d'una de les torres més famoses del món situada a París, que porta el seu nom. Aquesta emblemàtica obra eclipsa la seva gran aportació al coneixement i perfeccionament de tecnologies aplicades a grans construccions.

El seu enginy i el seu esperit innovador li van permetre expandir les seves obres arreu del món mitjançant la constructora "Eiffel et Cie." Que va fundar en 1867, la que de seguida va adquirir gran prestigi en estructures d'acer. [1] Les seves construccions van ser demandades des de diferents països.

A l'Argentina, en particular a la ciutat de Buenos Aires i a la província de Còrdova es van situar algunes de les obres que actualment es conserven.

El 1906 va començar a Buenos Aires la construcció de l'edifici "El Forjador", originalment destinat a ferreteria i fàbrica d'eines agrícoles. Les columnes, bigues, capitells i ferreria d'obra que componen la construcció van ser portats en vaixell des de França i acoblats en el lloc en forma artesanal amb reblons a foc, conservant una simetria perfecta. Aquest edifici va ser declarat Monument històric Nacional i Municipal i actualment funciona com a sala d'esdeveniments.

A l'arxiu Eiffel a Paris hi ha també una referència a un pont desmuntable per a ser enviat a l'Argentina en 1896. [2] El sistema de ponts desmuntable, desenvolupat per Eiffel des de 1873, consistia de 3 elements de ferro, el principal era un mòdul triangular de 121 Kg. Muntats amb perns, els elements van permetre realitzar trams de rangs i capacitats de càrrega variables, generalment, van ser llevats per grues. [3]

A la província de Còrdova se situen quatre obres de l'enginyer francès que actualment poden ser visitades.

La més coneguda és "La Volta al Món", situada en la Ciutat de Còrdova. Aquesta s'ha de veure ingressar al país en 1916 amb motiu de la commemoració del centenari de la independència argentina per ser instal·lada al Mundial Park de San Miguel de Tucumán. [4] En 1918 va ser adquirida pel govern cordovès i utilitzada com un dels principals atractius del recentment inaugurat parc zoològic dissenyat per l'arquitecte belga Charles Thays. L'estructura principal està realitzada en ferro forjat i la compon una roda giratòria de 27 metres de diàmetre amb eixos radials entrecreuats sostinguda per dos suports triangulars reticulats. Posseeix 20 cabines amb carcassa de ferro i plaques de fusta amb capacitat per a sis persones cadascuna. La noria va ser durant molt temps una atracció ciutadana ja que des del cim d'aquesta construcció es podia observar tota la ciutat. Va funcionar fins a l'any 1970 i en 2003 va ser restaurada per ser exposada només com monument històric, ja sense el seu ús original. [5] Altres construccions que es conserven a Còrdova són dues cases prefabricades. El 1917 van ingressar a l'Argentina tres habitatges remeses per la companyia "Eiffel et Cie". El seu disseny permetia la possibilitat de ser armades, desarmades i voltes a muntar en un altre lloc. Dues d'elles es van enviar a la ciutat de Còrdova per a ser construïdes al districte Sant Vicent i van funcionar com a habitatges familiars. Anys més tard una d'aquestes cases va ser traslladada a la localitat de Vila María i avui atreu l'atenció de nombrosos visitants. L'altra casa va estar habitada fins a 2001 i actualment pertany al patrimoni nacional i està en restauració.

El tercer habitatge es va instal·lar a la província de Mendoza. Posteriorment va ser venut i traslladada a Xile.

Els habitatges estan compostos d'una o dues plantes, amb balcó i galeria. La seva estructura està formada per columnes i bigues de ferro, les parets estan constituïdes per planxes d'acer amb una càmera d'aire interna i la coberta és inclinada de xapa. Tenen un sistema de ventilació i ventilació mitjançant ranures en els sostres i parets. La fusteria original és de fusta. Totes les peces estan acoblades i cargolades.

Aquests habitatges prefabricats tenen una tipologia similar a la casa presentada a l'Exposició de París de 1889, que va ser adquirida per un empresari del cautxú que la va traslladar al Perú. [6]

Els molins són una altra de les topologies constructives que van arribar al país. A finals de segle XIX i principis del XX Argentina era un dels principals productors ramaders i agrícoles del món i la Societat Rural de Buenos Aires organitzava cada any l'Exposició de Ramaderia, Agricultura i Indústria Internacional. Amb aquest motiu en 1903 van ingressar al país dos molins produïts per la companyia d'Eiffel que van sorprendre els participants de la fira.

Feia 35 metres d'altura constaven de tres pisos. En el seu extrem comptaven amb una roda

amb quatre aspes i posseïen també dos tancs d'aigua ubicats en diferents nivells de la construcció, a la qual s'accedia a través d'una escala de caragol.

Van ser comprats per un productor agropecuari de Còrdova per les seves estades, un per la de Capella de la Muntanya i l'altre per a la de la localitat de riure Quart. Els molins van funcionar durant molts anys. A causa d'una forta tempesta un d'ells va perdre les seves aspes i va deixar de proveir aigua, però encara es pot observar la seva estructura. L'altre molí va ser desmuntat.

Cal assenyalar que si bé s'ha qüestionat la seva procedència, historiadors i testimonis de vilatans coincideixen que els tallers d'Eiffel van ser l'origen de les estructures.

Les construccions d'Eiffel a Argentina no van tenir el just reconeixement per part del col·lectiu de la construcció, sense rebre el manteniment i conservació que mereixien. Afortunadament des de fa poc temps ha començat la seva posada en valor.

Bibiana Sciortino, arquitecta. Corresponsal del COAC en Córdoba, Argentina.

Notes

[1][1] ¿En 1889 Gustave Eiffel terminó las actividades de la compañía G. Eiffel et Cie para contribuir a una nueva compañía, la Compañía de los establecimientos de Eiffel, sus talleres de Levallois-Perret, sus actividades, pedidos y patentes. Bajo varias denominaciones (Sociedad de construcción de Levallois-Perret, Etablissements Eiffel), la compañía opera hasta 1975?. Irel. Instruments de Recherche en Ligne. 2009. [\(+\)](#) [2]

[3][2] Carouge, Éliane et al. (2009). ¿Fonds: Établissements Eiffel?. Entrada 152 AQ 230. Irel. Instruments de Recherche en Ligne. [\(+\)](#) [4]

[5][3] ¿Les ponts démontables?. (2007). Planète TP. [\(+\)](#) [6]

[7][4] ¿La celebración del Centenario de la Independencia Argentina, el 9 de Julio de 1916?. Archivo Literario Municipal. Chivilcoy. [\(+\)](#)[8]

[9][5] Page, Carlos A. (1996). ¿ El parque Sarmiento. Córdoba?. Fundación Centro. Córdoba, p. 30.

[10][6] La casa prefabricada fue adquirida por Julio H. Toots en 1890 y fue llevada a Iquitos, en la Amazonia Peruana. ¿La casa de fierro de Iquitos?. (2018). Iquitos Travel Guide. [\(+\)](#) [11]

Bibliografía:

Barral, George. (1891). ?Biografia de Gustave Eiffel?. Monumentos del mundo. (2019). www.maravillas-del-mundo.com/Torre-Eiffel/Gustave-Eiffel.php [12]

Batalla, Juan (18-06-2016). ?Las 12 obras de Gustave Eiffel en Latino America.?Infobae. Argentina,

<https://www.infobae.com/turismo/2016/06/18/las-12-obras-de-gustave-eiffel-en-latinoamerica/> [13]

Carouge Éliane et al. (2009). ?Fonds: Établissements Eiffel?.152 AQ. Irel. Instruments de Recherche en Ligne.

http://www.archivesnationales.culture.gouv.fr/camt/fr/egf/donnees_efg/152_AQ/152_AQ_INV.pdf [4]

Lemoine, Bertrand. (2002) ?Gustave Eiffel?. Ed. Akal S.A. Madrid.

Page, Carlos A. (1996). ?El parque Sarmiento. Córdoba?. Fundación Centro. Córdoba.

Association des descendants de Gustave Eiffel. (2014).

http://www.gustaveeiffel.com/ouvrage/amerique_sud.html [14]

Irel. Instruments de Recherche en Ligne. (2009)

http://www.archivesnationales.culture.gouv.fr/camt/fr/egf/donnees_efg/152_AQ/152_AQ_FICHE.html [2]

?La casa de fierro de Iquitos?. (2018). Iquitos Travel Guide.

<https://iquitostravelguide.com/la-casa-de-fierro-de-iquitos/> [11]

?La celebración del Centenario de la Independencia Argentina, el 9 de Julio de 1916?. Archivo Literario Municipal. Chivilcoy.

<http://www.archivoliterariochivilcoy.com/la-celebracion-del-centenario-la-independencia-ar>[8]

?La huella de Eiffel en Córdoba?. (26-12-2014). Portal de Noticias. Gobierno de la Provincia de Córdoba. <http://prensa.cba.gov.ar/informacion-general/la-huella-de-eiffel-en-cordoba/> [15]

?Les ponts démontables?. (2007). Planète TP. <http://www.planete-tp.com/les-ponts-demontables-a208.html> [6]

[16]

0

[Suport professional - Internacional](#) [17]

[Tornar](#) [18]

Copyright@ Col·legi d'Arquitectes de Catalunya : <http://www.arquitectes.cat/ca/mon/construccions-de-eiffel-cordoba-argentina>

Links:

[1]

http://Z:/SDP/MARTA%20FINS%202019/INTERNACIONAL/_xarxa%20de%20corresponsals/Revista%20de%20cor

[2] http://www.archivesnationales.culture.gouv.fr/camt/fr/egf/donnees_efg/152_AQ/152_AQ_FICHE.html

[3]

http://Z:/SDP/MARTA%20FINS%202019/INTERNACIONAL/_xarxa%20de%20corresponsals/Revista%20de%20cor

[4] http://www.archivesnationales.culture.gouv.fr/camt/fr/egf/donnees_efg/152_AQ/152_AQ_INV.pdf

[5]

http://Z:/SDP/MARTA%20FINS%202019/INTERNACIONAL/_xarxa%20de%20corresponsals/Revista%20de%20cor

[6] <http://www.planete-tp.com/les-ponts-demontables-a208.html>

[7]

http://Z:/SDP/MARTA%20FINS%202019/INTERNACIONAL/_xarxa%20de%20corresponsals/Revista%20de%20cor

[8] <http://www.archivoliterariochivilcoy.com/la-celebracion-del-centenario-la-independencia-argentina-9-julio-1916-los-festejos-realizados-chivilcoy/>

[9]

http://Z:/SDP/MARTA%20FINS%202019/INTERNACIONAL/_xarxa%20de%20corresponsals/Revista%20de%20cor

[10]

http://Z:/SDP/MARTA%20FINS%202019/INTERNACIONAL/_xarxa%20de%20corresponsals/Revista%20de%20cor

[11] <https://iquitostravelguide.com/la-casa-de-fierro-de-iquitos/>

[12] <http://www.maravillas-del-mundo.com/Torre-Eiffel/Gustave-Eiffel.php>

[13] <https://www.infobae.com/turismo/2016/06/18/las-12-obras-de-gustave-eiffel-en-latinoamerica/>

[14] http://www.gustaveeiffel.com/ouvrage/amerique_sud.html

[15] <http://prensa.cba.gov.ar/informacion-general/la-huella-de-eiffel-en-cordoba/>

[16] <http://www.arquitectes.cat/ca/printpdf/printpdf/18952>

[17] <http://www.arquitectes.cat/ca/taxonomy/term/908>

[18] <http://www.arquitectes.cat/ca/javascript%3Ahistory.back%281%29>